

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kuvataiteilijoiden näyttelypalkkiojärjestelmästä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 255/2021 vp:

Miten ja millä aikataululla hallitus aikoo edistää kuvataiteilijoiden näyttelypalkkiojärjestelmän ottamista pysyvästi käyttöön Suomessa ja aikooko hallitus osoittaa järjestelmälle vuosittaisen riittävän määrärahan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Taidenäyttelyiden järjestämiseen liittyviä sopimus- ja korvauskäytäntöjä on viime vuosina selvitetty ja arvioitu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Vuonna 2016 työnsä sai valmiiksi opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää nykyiset taiteilijoiden ja näyttelyjärjestäjien väliset sopimus- ja korvauskäytännöt sekä näyttelyiden kustannusten jakautuminen osapuolten kesken, laatia vaihtoehtoiset tavat kehittää käytäntöjä ja arvioida vaihtoehtoisten kehittämistapojen vaikutuksia. Työryhmä selvitti myös pohjoismaisia käytäntöjä, niiden kehityssuuntia ja vaikutuksia. Työryhmän loppuraportin (OKM 2016:4) toimenpide-esitysten ja suositusten perusteella opetus- ja kulttuuriministeriössä toteutettiin vuosina 2017-2019 kokeilu uudesta avustusmuodosta. Kokeilulla pyrittiin edistämään hyviä sopimus- ja korvauskäytäntöjä museo-näyttelyn järjestämisen yhteydessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttamasta kolmivuotisesta kokeilusta tehtiin vaikuttavuusarviointi, jonka toteuttaja Frisky&Anjoy Oy sovelsi arvioinnissa laaja-alaista systeemisen ja kehittävän vaikuttavuusarvioinnin viitekehystä. Arviointiraportissa (OKM:n julkaisuja 2020:19) todettiin, että taiteilijoiden taloudellisen aseman muutos edellyttää laajoja yhteiskunnallisia ja systemisiä muutoksia, jotka syntyvät usean toimijan keskinäisen vuorovaikutuksen kautta ja toteutuvat monitasoisessa systeemissä toimintakontekstissa. Taiteilijoille maksettavien näyttelypalkkiokorvausten kohdalla systeemisen muutoksen synnyttämisen aikajänne vaihtelee lyhyen aikavälin tuloksista ja vaikutuksista (esim. kokeilun puitteissa), keskipitkän aikavälin muutoksiin (esim. uudet toimintatavat, näyttelypalkkiomallin kirjaaminen osaksi museoiden arviointimallia jne.) ja pitkän aikavälin systeemiseen muutokseen (esim. toimintakulttuurimuutokset).

Arviointiraportissa suositeltiin näyttelypalkkioiden vakiinnuttamista osaksi museoiden normaalia toimintaa. Suosituksissa todettiin myös, että näyttelypalkkiomallin vakiinnuttaminen edellyttää yksinkertaisen tukimallin ja siihen liittyvien korvauserusteiden hahmottamista, ja että näyttelypalkkion hallinnointiin liittyvän toteuttamismallin tulee olla riittävän kevyt ja yhdenmukainen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut 16.12.2020 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen kuvataiteilijoiden näyttelypalkkiojärjestelmän pysyväksi malliksi siten, että se olisi otettavissa käyttöön vuoden 2022 alusta lukien. Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus näyttelypalkkiomalliksi, joka sisältää ehdotukset korvausperusteiksi sekä tehdä ehdotus siitä, minkä toimijoiden tulisi kuulua mallin piiriin. Työryhmän tulee myös tehdä ehdotus mallin hallinnoinnista sekä siitä, kuinka mallin seuranta ja arviointi olisi tarkoituksenmukaista järjestää.

Työryhmän tulee tutustua kansainvälisiin esimerkkeihin vastaavista korvausmalleista ja hyödyntää työssään niistä saatuja kokemuksia.

Työryhmän toimikausi alkoi 1.1.2021 ja sen työn määräaika on 15.6.2021.

Työryhmän ehdotuksen valmistuttua voidaan ryhtyä sen pohjalta tarvittaviin jatkotoimenpiteisiin siten, että kuvataiteen näyttelypalkkiojärjestelmän pysyvä malli voitaisiin ottaa käyttöön vuoden 2022 alusta lukien. Mahdollisia jatkotoimenpiteitä ovat esimerkiksi lausuntojen pyytäminen työryhmän esityksestä ja tämän pohjalta tehtävät mahdolliset muutokset ja täsmennykset työryhmän ehdottamaan malliin sekä tarvittavat neuvottelut mallin hallinnoimisen ja toimeenpanon järjestämiseksi.

Hallitus käsittelee tulevien vuosien määrärahoja kehys- ja talousarviomenettelyissään ja tekee esityksensä eduskunnalle ottaen huomioon valtiontalouden tilan ja käytettävissä olevat määrärahat.

Helsingissä 12.5.2021

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko